

ПРОФЕСОРУ ЙОСИПУ СВИНКУ – СІМДЕСЯТ

2 жовтня 2004 року виповнилося 70 років від дня народження і 46 років наукової, педагогічної та громадської діяльності кандидата геолого-мінералогічних наук, професора, академіка Української екологічної академії наук, члена Наукового товариства ім. Т.Шевченка, почесного члена Українського географічного товариства, відмінника народної освіти, відмінника охорони природи, почесного члена Українського товариства охорони природи, завідувача кафедри фізичної географії Тернопільського Національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка, Йосипа Михайловича Свинка.

Народився Й.М.Свинко 2 жовтня 1934 року в мальовничому й національно-свідомому селі Ямна Долішна у передгір'ї Карпат, поблизу Перемишля (тепер Польща) у небагатій, але працюючій селянській родині. Тут у рідному селі майбутній вчений у 1944 році закінчив три класи початкової школи. У 1945 р. примусово переселений з батьками на територію

УРСР в село Лошнів Теребовлянського району Тернопільської області, де продовжив навчання у семирічці, а згодом середній школі, яку закінчив у 1953 році. У цьому ж році вступив на геологічний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка, який закінчив у 1958 р. Виробничі практики проходив у Центральному Казахстані на розвідці родовищ рідкісних металів, одночасно працюючи робітником на бурінні свердловин, що не тільки давало можливість поглибити свої професійні знання, здобути певні навички в роботі, але й заробити

кошти для забезпечення себе під час дальшого навчання в університеті.

Здобувши у 1958 році кваліфікацію інженера-геолога-розвідника рудних корисних копалин, два роки працював на виробництві: спочатку в Одеській геолого-розвідувальній експедиції, а згодом у науково-дослідному секторі Львівського державного університету. Восени 1960 року був запрошений на посаду старшого викладача Кременецького державного педагогічного інституту, який у 1969 році переведено у м. Тернопіль. У цьому інституті завдяки наполегливій праці пройшов шлях від старшого викладача, доцента до професора.

Аспірантуру закінчив без відриву від виробництва при кафедрі загальної геології Львівського державного університету ім. І.Франка (керівник – доктор геолого-мінералогічних наук, професор Д.П.Резвой). В 1968 р. успішно захистив кандидатську дисертацію на тему “Неотектоніка північної частини Поділля”.

Обирався заступником декана та деканом природничого факультету (1969-1973 рр.), був ініціатором створення Тернопільського відділу Українського географічного товариства (1972 р.) та географічного факультету (1990 р.). У 1982 році обраний завідувачем кафедри географії, а після її розділення на дві окремі кафедри (фізичної й економічної та соціальної) – завідувачем кафедри фізичної географії. На цій посаді працює до сьогодні.

У 1970 році відзначений нагрудним знаком “Відмінник народної освіти УРСР”, в 1982 р. – нагрудним знаком “Відмінник охорони природи УРСР”, а в 1986 р. нагороджений Грамотою Президії Верховної Ради УРСР. У 1991 р. йому було присвоєно вчене звання професора, в 1995 – члена-кореспондента, а в 2004 – академіка Української Екологічної Академії наук.

Перші кроки у наукових дослідженнях студенти-геологи Львівського державного університету робили в студентських наукових гуртках, геологічних експедиціях. Цей шлях проходив Йосип Свинко. Надзвичайно змістовні й цікаві недільні геологічні екскурсії з великим ентузіазом цієї справи доцентом Л.М.Кудріним по околицях Львова та Прикарпаття, перша навчальна геологічна польова практика в Карпатах і Закарпатті, друга – у Криму в околицях Бахчисараю, третя і четверта виробничі практики в Центральному Казахстані на розвідці рудних родовищ корисних копалин – це перші практичні сходинки до пізнання таємниць геологічної науки. На кожному з цих етапів юний геолог вчився спостерігати, збирати польовий матеріал, аналізувати його, прогнозувати, пізнавати сутність геологічних процесів і явищ. Починаючи з третього курсу, обов'язковим елементом наукової роботи студентів були мікроскопічні, рентгенометричні та хімічні дослідження гірських порід, мінералів та руд.

Першим вагомим самостійним науковим дослідженням Йосипа Михайловича був дипломний проект на тему “Детальна розвідка південно-східного флангу Байназарського рідкіснометалевого родовища” у Центральному Казахстані. Він складався зі вступу, шести геологічних розділів та технічної і економічної частин. Загальний обсяг роботи – 189 сторінок машинописного тексту з картами, таблицями, графіками. Робота була високо оцінена рецензентами та головою Державної екзаменаційної комісії академіком Л.Г.Ткачуком.

Важливим і завершеним науковим дослідженням Й.Свинка слід вважати звіт по темі №12 у науково-дослідному секторі Львівського державного університету ім. І. Франка на тему “Розробка оптимальної методики і організації руднично-геологічної служби на Бориславському озокеритовому родовищі” (Львів, 1960). В ньому викладено результати круглорічного інтенсивного дослідження групи дослідників у Бориславській озокеритовій шахті на чолі з старшим інженером-геологом Й.Свинком. Розроблені рекомендації були використані у практичній діяльності геологічної служби Бориславського озокеритового рудника — єдиного у світі гірничорудного підприємства такого профілю.

Після завершення роботи з названої вище теми Йосип Свинко розпочав збір матеріалів для підготовки кандидатської дисертації на тему “Закономірності поширення і формування ртутних родовищ України”, але невдовзі ця робота була перервана у зв'язку з виїздом на постійну роботу старшим викладачем геології Кременецького державного педагогічного інституту. Навесні 1961 року поступив до аспірантури без відриву від виробництва при кафедрі загальної геології Львівського державного університету ім. І.Франка і розпочав роботу над новою темою “Неотектоніка північної частини Поділля”. Цей науковий напрям став пріоритетним у наукових дослідженнях Йосипа Михайловича протягом усіх подальших років роботи в Кременецькому державному педагогічному інституті та Тернопільському державному педагогічному

університеті.

Наукова і педагогічна громадськість нашої області знає Йосипа Михайловича Свинка як автора навчальних підручників і лабораторних практикумів, програм, монографій, сотень наукових і науково-методичних статей з геології, географії, охорони природи та інших галузей, численних виступів на міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференціях, по радіо, телебаченню, в періодичній пресі тощо. За 46 років наукової і педагогічної діяльності ним опубліковано у різних виданнях понад 260 наукових та науково-методичних праць. Наукові інтереси професора Й.Свинка охоплюють широке коло питань, які загалом вписуються у такі основні напрямки:

1. Геолого-геоморфологічні дослідження:
 - а) Неотектоніка та її відображення в сучасному рельєфі Поділля;
 - б) Тектонічна тріщинуватість гірських порід та її вплив на рельєф;
 - в) Поверхневий карст та закономірності його поширення;
 - г) Травертини, їх генезис, закономірності поширення та використання.
2. Охорона природи, раціональне використання природних ресурсів та екологічне виховання.
3. Дослідження ґрунтів.
4. Геологічна й географічна освіта.
5. Дослідження внеску західноукраїнських вчених-геологів і географів у вивчення рідного краю та загальний розвиток наук про Землю.
6. Евіологічні дослідження.
7. Праці з історії, географії та інших галузей знань.

За 44 роки роботи в університеті та в колишньому Кременецькому педагогічному інституті Йосип Свинко проявив себе висококваліфікованим викладачем і вмільним організатором навчально-виховного процесу та активним громадським діячем. Ряд років був куратором академічних груп, кілька років працював головою профбюро природничого факультету, тричі обирався головою місцевого профспілкового комітету інституту, багато років обирався членом вчених рад університету і факультету. Є членом редколегії фахового наукового видання “Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія” та щорічника “Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє”.

Особливо багато уваги приділяє Йосип Михайлович організації і здійсненню природоохоронної роботи в університеті, місті та області від початку її розгортання в 1962 році до наших днів, виконуючи обов'язки голови первинної організації Товариства охорони природи Кременецького педагогічного інституту, члена президії Кременецької районної, Тернопільської міської та обласної організацій охорони природи, члена республіканської громадської ради з охорони природи, ректора Тернопільського міського народного університету “Природа” та голови Тернопільської обласної ради народних університетів “Природа”, голови секції охорони надр, керівника студентської дружини з охорони

природи. Брав участь в роботі численних нарад, семінарів, міських, обласних, республіканських і всесоюзних конференцій. З його ініціативи взято під охорону держави десятки цінних геологічних та ботанічних об'єктів. У значній мірі завдяки його активності Тернопільська область уже тривалий час, починаючи з 70-х років ХХ століття, стійко отримує друге місце в Україні за кількістю геологічних пам'яток природи.

За активну участь в охороні природи Йосипа Михайловича нагороджено численними грамотами президії Українського товариства охорони природи, президій Тернопільської міської та обласної організацій Товариства, Державного Комітету УРСР з охорони природи, нагрудним знаком "Відмінник охорони природи УРСР" (1982), Грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1986), був учасником виставки народного господарства СРСР (1971), є "Почесним членом Українського Товариства охорони природи".

Останні десять років, починаючи з 1994 р., Йосип Свинко працює головою Тернопільського обласного суспільно-культурного товариства "Надсяння", яке об'єднує українців, які примусово виселені (депортованих) зі своїх прадідівських земель, які після Другої світової війни відійшли до Польщі. Під його керівництвом товариство проводить значну

роботу із збереження культурних надбань свого краю, щорічно організовує поїздки переселенців та їх дітей і внуків у Польщу для відвідування колишніх осель, впорядкування могил своїх рідних, підтримує зв'язки з відділенням об'єднання українців Польщі та українською початковою школою і лицеем в Перемишлі.

У 2003 р. Й.Свинко обраний головою географічної комісії Тернопільського осередку Наукового Товариства ім. Т.Шевченка, яка успішно розгортає свою діяльність. Він є членом президії товариства "Україна – Світ" та координаційної ради громадських організацій Тернопільської області.

Професор Й.М.Свинко – один з активних авторів нашого часопису. Його перу належать наукові розвідки про І.Теслю, В.Кубійович, Ю.Полянського, М.Мельника.

Редколегія часопису, викладачі і студенти бажають Йосипу Свинку міцного здоров'я, творчої наснаги, здійснення всіх задумів і починань.

З роси і води Вам, шановний професоре!
Многая Вам літ у здоров'ї, щастя, праці на благо нашого народу.

*Редколегія Всеукраїнського
науково-теоретичного часопису
«Історія української географії»*